

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ
ПЪТЕКИ

chitanka.info

Дойде вчера един кантонер вкъщи и ме пита аз ли съм Влашо. „Началникът на пътното Георгиев ми заповяда — казва — да те заведа при него!“

— Щом ти е заповядано — води ме!

Заведе ме той чак до вратата на началника:

— Почукай — казва, — свали си шапката и влизай!

Почуках, свалих си шапката и влезох.

Началникът, седнал зад масата, чете си вестника.

— Добър ден, другарю началник!

— Какво има? — пита ме началникът, ама си гледа вестника.

— Викали сте ме — казвам. — Аз съм Влашо.

Като му казах „Влашо“, остави вестника.

— Ааа! Значи ти си — казва — Влашо, който работи безплатните пътища около града?

— Да — казвам. — Аз!

— От града ли си? — пита ме началникът.

— От града.

— Интересно, че аз не съм те виждал.

— Ами градът — казвам — е голям, а пък и аз рядко минавам през града. Аз вкъщи си работя, обуцар, по-право — кърпач.

— Как така? — чуди се началникът. — Хем да си обуцар, хем и пътища работиш?

— Защо? Забранено ли е?

— Не, не става — казва — дума за това.

— Защото кантонерът — обяснявам на началника — ми казва, че имал нареждане да ме „докара“, та си помислих да не съм сгазил нещо лука...

— Говедото му с говедо! — кипна тогава началникът. — Аз не съм му казал да те „докара“, а да те помоли да дойдеш. Да се видим и поприказваме. И каквото е нужно, да ти се плати. Аз, казва, отговарям в този район за държавните пътища, кажи какво трябва да ти се плати!

— Аз — викам, — другарю началник, пътища не правя за пари.

Ядоса го, да речеш, че не работя за пари.

— Държавата не позволява! Как така? Работил си, ще ти се плати!

— Ами добре, нека плати!

— Колко?

— Не съм се пазарявал. Колкото плати.
— Колко си работил на обекта? — пита ме началникът.
— Дните не съм броил. Аз работя само следобед.
— А преди обед?
— Преди обед — обувките!
— Много ли вадиш от обувките?
— Един, един и шейсет! Понякога и два лева... Няма — казвам — кантар. Само че помага и жената. Перачка е в ресторанта, храни се там, а момчетата — големи, отделно си живеят — оженени.

Впули се началникът в мене, очилата си дори свали да ме види по-отблизо.

— А бе интересно — казва. — Не изглеждаш толкова стар!
— Аз съм — викам — горе-долу на шейсет.
— И всеки ден правиш пътища?
— Всеки следобед!
— И никога ли за това, което правиш, не вземаш пари?
— Откъде — казвам — да ги взема? Кой да ги даде? Обичам да правя пътища и — правя. Никой не ме е карал, че да искам да ми плащат. Само веднъж пенсионерите ме накараха да направя една пътека за тяхното паркче, обещаха ми два лева, но като стана пътя — забравиха.

— Щом е тъй — пита ме началника, — можеш ли да направиш едно пътче и за нас?

— Мога! Защо да не мога?
— Колко ще искаш?
— Колкото дадете.
— Имаш ли — казва — инструмент?
— Имам!
— Взрив?
— За какво ми е взрив? Аз не работя с взрив.
— Защо?
— Стряска се — казвам — гората... Пилетата бягат.
— Ами как тогава се справяш със скалите, когато се изпречат на твоите пътеки?

— Заобикалям! Или пък с кирка. Когато може — с кирка, когато не може — заобикалям. Аз камъните ги познавам кой е с корен и кой не е! Има, казвам, камъни — не се поклащат. Без дамар! А човек и

камък без дамар са лоши. Няма откъде да се подхванат. Не се поддава нито на кирка, нито на лопата. Ти обикаляш около него, а той не мърда! Пет пари не дава, че път се прави. Затова, казвам, другарю началник, аз риза повече от месец не мога да зачувам. Стопява я потта и — край!

— Ами недей тогава се блъска! — съветва ме той. — Твоите пътеки, както чувам, си ги правил все по най-непроходимите и стръмните места.

— В равното защо ми е пътека? В равното има си чалъм за ходене и без пътека. Пътеката е ценна — казвам — горе в балкана, в стръмното!

— А кой върви по тия стръмнини?

Пита ме, значи, той, отговарям му аз и като разбирам, че сърбежа му и на него са пътеките, започвам надълго и нашироко да разправам, че за всяка пътека си има хора. Едни по любов, други — за дренки... ходят. Най-много пенсионерите ходят. Фукнат от изгрев още. Проветряват се. Едни — за глава, други — за нерви. Нерви сега колкото щеш. Едни мълчат, други се смеят... трети ми се карат. Един ми се скара оня ден, че не съм направил пътя до върха, та си бил съдрал панталоните. Викам му: „Защо ти трябва да ходиш чак на върха? Почакай да стане пътят!“ А той вика: „Аз, приятел, бера душа и няма за кога да чакам. Искам да погледна отвисоко, докато е време, че влезна ли сетне в черната — излизане няма!“ „Това — казвам му — аз ще ти направя пътя до върха.“ И сега правя, значи, неговото пътче.

Оня ден Дарачев, нали го знаеш Дарачев? Той пък ходи заради кръвното налягане, ама защото е пълен, шкембелия, та ми се кара. „Какви са, казва, тия стръмни пътища от тебе? Ти затова ли се млатиш? Това не са пътища за хора, а за орли! Да вземеш, кай, да ги правиш по-равни, че като те почна!“ Дарачев, значи, това ми разправя и аз взех, че и за него пуснах една равна пътека. По нея тръгна сетне и доктор Пумков. Пътеката е равна и води до кайнак. На кайнака и чучурка му направих — да има и водица. Ожъднейш ли — пийнеш си водица и хайде обратно.

Такива са моите клиенти, изискателни... А-а, виж, туристите признават. Те признават! Оня ден ми дадоха цяла чанта с домати. Един от тях — софиянец, ми рече: „Аз, казва, ще ти издействувам медал:

«Велик радетел на туризма!»“ Види се, партиец беше, та ми рече: „Наш човек си, казва, ти, само че си много напред с ентузиазма!“

Весели хора беха тези, цяла компания, смяха се, та се пукнаха от смях. Цял час се въртяха около мене, само един имаше между тях намусен. Като ми видя метличката, попита ме защо ми е. „Камъчетата, казвам, мета.“ „А защо ги метеш?“ „Има, казвам, такива, дето ходят боси — да ги не бодне.“ „Че сега има ли боси хора? — викна той. — Боси хора ти сега видял ли си да ходят в България? Ти какво искаш да кажеш, че в България ходят боси? Я си, казва, дай легитимацията! Паспорта!“ „Ето ти, казвам, паспорта! Влашо! И да ме гледаш, и да ме не гледаш, пак съм Влашо!“ „Засмей се, казва, да ти видя зъбите, че на снимката май зъбите ти не са изкуствени, а естествени!“ Засмях се, показах му ги — ей тия същите зъби. „Защо ти са, казва, изкуствени зъбите?“ „Окапах, казвам, затова!“ „Но тука си — вика и чука паспорта, — тука си с истински зъби!“ „Паспортът е, казвам, от петдесет и трета бе, другарю, а оттогава колко вода изтече...“ Остави зъбите и се хвана за пътеките: „Кой ти плаща за тия пътища?“ „Никой!“ „Значи току-тъй казва, без пари!“ „Току-тъй, казвам, без пари!“ „Хайде, казва, с мене в съвета, че да видим що за благодетел си ти!“

Добре че се намесиха другите и ме остави, но сетне ми казаха — скрил се някъде наблизо и ме наблюдавал.

Това, значи, му разправям на началника, а той слуша.

— Говори — казва, — говори! Това е за мене много интересно, а докато си говориме, аз — казва — ще се обадя на счетоводителя да ти даде работно облекло.

— Счетоводителят няма да се съгласи, другарю началник!

— Защо? Ти — казва — познаваш ли се със счетоводителя?

— С тоя — казвам — не, но имах работа със счетоводителя на горското.

И му разказвам на началника как един ден идва горският да ме вика да му работя. През лятото беше, когато не можеше да си намерят хора. Примоли ми се: „С пари или без пари, но моля ти се, ела да спасяваш положението, че поройната вода е изровила пътя и ще вземе някой ден я камион да се обърне, я човек да се препъне, та ще се чудя как ще се оправям!“ Отидох, работих му, значи, а на другия ден идва горският и ми казва: „Върви си!“ „Защо?“ „Ще ти кажа — вика, — но

между нас да си остане: счетоводителят каза, че с луди работа не ще да има. Можело да стане злополука и след това щели сме да носим отговорност, че сме приели на работа един ненормален. Такива — рекъл счетоводителят — не са ни нужни, изпъди го!“ И горският, човекът, ме изпъди. Можело да работя, но ако съм си извадел медицинско.

— И все пак не разбрах — казва началникът — защо работиш без пари, като може и с пари.

Разправих му тогава каква беля съм патил оня ден по същия въпрос. Срегнаха ме пътицарите горе, в дерето, и ме застъпи един от тях: „Ти, кай, бе, тиквеник с тиквеник, защо работиш без пари, та ни подбиваш цената! Ние всички — с пари, а ти — без пари! Защо?“ Друг един сербезлия вика на пътицарите: „Бухнете го, казва, в реката, това шиле въртоглаво! С един серсемин няма да се свърши света!“ И щяха да са ме бутнали в реката, ако не беха се задали дърварите. „Тебе ти е, кай, мястото в лудницата, гад с гад! Ние, казва, тебе ще те наредим!“ „Правете, казвам, каквото щете, но аз това обичам — това правя: пътеки.“ Тръгнеш из гората: храсти, буренак и камънак, а сетне, току-виж — извила се пътека. Диво било, никакво, а сетне гледаш: ходи човек! Ослушва се... Двойка мине... Живо! А с пари същото не е! Разваля се кефа! Оня ден например минаха момче и момиче. Видяха, че разкастриям пътеката и викат: „Кастри, другарю, ама не много, че някои пенсионери обичат да кибичат!...“ Да ги не гледат, искаха да кажат. Да има къде да се скрият. Всеки, значи, нещо предпочита. После за дърварите пътеките са нужни. Те ме отърваха от пътицарите, от тия — казвам на началника — дето работят с надница по държавните пътища. Дърварите често ми носят борина и сухи дърва, а когато ме налегна племонията, билки браха от гората и на два-три пъти ми направиха лапa, докато ме вдигнат. „Нужен си ни, казват, няма да мреш!“ Весели хора, любезни! Ако не бяха те, можеше да съм на оня свят, защото жената не е вкъщи, тя в ресторанта работи, взема осемдесет лева и там се храни, а пък синовете от лапa не разбират. Те за друго лапане очите си въртят: къща-мъща, ей за такова лапане... Всеки с желанието и насоката...

— Разправи ми — казва началникът — какви пътеки има? Криви, прави? Хубави, лоши? — Интересува се човекът.

— Не сте прав, казвам, другарю началник, лоши пътеки — казвам — няма! Пътче ли е, то води за някъде, значи не е лошо. А кое къде води, то е пък друго. Едно води например до Калето. Чуката, горе! Води, води, спре най-сетне на високото и каже: „Гледай сега: цяло поле, цял град!“ Да можеш да видиш цяло поле изведнаж! Друго — води, води и току те закара, казвам, на кайначе или чучурчица. „Спри се, казва, пий водица! Отдъхни си, почини си, стига си бързал! И да бързаш, и да не бързаш, все до едно място ще отидеш!“ Лани правих една пътека нарочно само за една липа. Горе над Равдин. Стара липа. Стара и голяма, а по нея — цвят до цвят! Седнеш под дървото, а главата ти се мае от благата миризма. Ето, няма ли пътека — няма липа! Аз така съм я нарекъл „Липова пътека“. Така си и остана „Липова“. Връща се някой, питам го: „Къде сте ходили, другарю?“ Отговаря ми: „Разходих се по Липова пътека!“ Понякога питам нарочно. Тая гяволия я правя. Мажа се с тоя мехлем. Всеки с желанието и насоката.

Началникът — зяпнал ме в устата — слуша.

— Интересно — казва, — много интересно!

— Най-интересни са — казвам — старите пътеки, запушените. Имало село — няма го. Останала пътеката. Тръгнеш по някоя, вървиш и се чудиш: „Тая закъде ли води? Каква ѝ е насоката?“ Вървиш, вървиш, излезеш на мегдан: имало нива, отнесъл я дъждът, измил пръстта, но пътеката показва: имало нива. Ако се огледаш, ще намериш и харман. Такива пътеки. Друга пътека води, води — заведе те на копано. Ровено. Мараджиите работили, значи. Трета пътека се гърчи и оплита, докато те заведе на стари дувари. Кале.

— И какво? — пита ме началника. — Поправяш ли тези пътеки?

— Зависи — казвам, — има такива, дето... Заспала работа — заминала! Ето, да речем, нивата: за какво ти е умряла нива? За какво ти е кале превзето? Развалено... Виж, ако става за нещо — да! Ако има я водица, я сенчица... Сухи дръвца... Хубост, ако има някаква за гледане, тогава — да! Отпушва се.

— Значи, главното за тебе — казва началникът — е хубостта, ако те правилно разбирам?

— Точно — казвам — е така, другарю началник! Хубост ако няма — тоя свят за какво ти е!

— Щом си по хубостта, ей сегичка — вика ми началникът — ще се разбереме с тебе, като ти дадеме едно хубаво работно облекло.

Хвана телефона и повика счетоводителя.

— Ало — казва, — Дидов, ела — казва — да видиш тука... нещо.

Влезе счетоводителят.

— Става дума да се даде някаква дреха на другаря, който прави в района безплатни пътища. Този е — казва началникът — другарят Влашо. Имаш ли някоя дреха с кожена подплата? Сега е — казва — есен, влажно е и той е боледувал от племония, трябва да се пази.

Счетоводителят — съгласен:

— Дума да няма, трябва!

— Отваряте си — казвам — голяма работа за нищо!

— Как така за нищо? — развика се началникът. — Та ти нищо ли си? Прочул си се — казва — из целия град! Как ще те оставим необлечен! Ами че ти утре можеш да настинеш и да загинеш!

„Бре-е — викам си на ума, какви хора, какви хора!“ — а началникът реди ли реди:

— Ние и пенсия ще се опитаме да ти извадим! Като поработиш, казва, някой ден на държавна работа и ако ти се случи, да речем, някаква злополука — сакатлък с ръка или крак, току-виж пенсията ти, казва, сме я вързали в кърпа...

Те се майтапят, а пък аз се смея.

— Ако не стане — викам — злополука?

— Ще си направиш — казва — сам! Защо — казва началникът, — се смееш, не може ли?

— Защо да не може бе, другарю началник? Защо, казвам, да не може! Може! Всичко е човешка направа — казвам, — защо да не може?

И както се смеех, рипна тоя началник срещу мене и се развика:

— Мошеник! Мошеник с мошеник! Значи, казва, си съгласен, а? Съгласен си и злополука да направиш, и пенсия да вземеш! Гледай го, Дидов — вика на счетоводителя, — гледай го светеца безсребреник, дето прави пътища за бог да прости! Без пари! Да ми се иска обяснение, казва, на мене, защо пътищата в планината се правят от побъркани, а управлението дреме! Веднага — вика — да се махаш, да не те гледат очите ми и в планината вече да не си пристъпил! И ако

стъпиш — на прокурора, казва, ще те предам! Мошеник с мошеник!
Марш навън!

И аз си тръгнах. Какво да правя? Дето ти казах: всеки с желанието и насоката...

Лошото е само, че не ми дават да ходя нагоре. А имаше толкова пътеки да се отпушват и запушват!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.